

ONTWIKKELINGSVOORSPRONG ONDERWIJS 1-2-DRIEssen

De Koningsschool biedt voltijds HB-onderwijs voor kinderen van groep 4 t/m groep 8. Dit onderwijs heeft in schooljaar 2023-2024 de naam 'WillemVIER' gekregen. Om een doorlopende leerlijn neer te zetten voor groep 1-2-3 naar WillemVIER, heeft de Koningsschool een onderwijsvoorziening voor kinderen die op jonge leeftijd een ontwikkelingsvoorsprong laten zien opgezet. Deze groep heeft de naam '1-2-DRIEssen' gekregen. Groep 1, 2 en 3 op Landgoed DRIEssen.

Ontwikkelingsvoorsprong en hoogbegaafdheid

Een kind heeft een ontwikkelingsvoorsprong wanneer deze zich op meerdere gebieden sneller ontwikkelt dan leeftijdsgenoten. Bij kleuters wordt niet gesproken van (hoog)begaafdheid, maar van een ontwikkelingsvoorsprong. Bij jonge kinderen is voorzichtigheid geboden als het gaat om een karakterisering als (hoog)begaafd. Bij kinderen onder de zeven jaar zijn metingen van de capaciteiten door een intelligentieonderzoek in het algemeen minder betrouwbaar. Een kleuter ontwikkelt zich sprongsgewijs, wat betekent dat deze leerlingen perioden kennen van relatieve stilstand en van relatief grote vooruitgang.

Vaak ziet men dat kinderen op een of meer gebieden een ontwikkelingsvoorsprong hebben die na verloop van tijd verloren gaat – ze zijn dan weer door leeftijdsgenootjes ingehaald. De ontwikkeling van kinderen verloopt namelijk niet lineair, maar veelal sprongsgewijs. Een dergelijke sprong in de ontwikkeling kan van tijdelijke aard zijn. Bij enkele kinderen blijft de ontwikkelingsvoorsprong voortdurend bestaan. Hun ontwikkelingsvoorsprong heeft betrekking op meerdere gebieden. Deze kinderen kunnen potentieel hoogbegaafd genoemd worden.

Waarom kun je kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong herkennen?

Wat bij het signaleren erg belangrijk is, is dat de ontwikkelingsvoorsprong zich nooit zal beperken tot één gebied (Peters, 2007). Daarnaast zal een leerling de ontwikkeling niet alleen sneller doorlopen, maar maakt hij binnen de ontwikkeling ook grotere stappen. Het kan zelfs voorkomen dat de leerling stappen overslaat

De cognitieve kenmerken – het kunnen – worden vaak als zodanig herkend door de buitenwereld:

- Het kind is, meer dan het gemiddelde kind, geïnteresseerd in cijfers en letters.
- Heeft een geweldige honger naar kennis en belangstelling voor niet-kinderlijke onderwerpen.
- Het spel is fantasierijk en creatief.
- Beschikt over een sterk geheugen.
- Let op details en gehelen in de omgeving.
- Kan logisch redeneren.
- Begrijpt snel wat de bedoeling is.
- Komt terug op eerder gegeven informatie.
- Laat zien te beschikken over ruimtelijk inzicht.

De zogenaamde 'zijnskenmerken' – het voelen en zijn - worden bij jonge kinderen niet altijd gelinkt aan een ontwikkelingsvoorsprong. Deze 'zijnskenmerking' komen terug bij de kenmerken van hoogbegaafdheid:

- Ze kunnen zich heel sterk inleven en daardoor angstig zijn, omdat ze veel zaken zien die fout zouden kunnen lopen.
- Ze kunnen zich anders dan anderen voelen wat ze eenzaam maakt.
- Daarbij past soms depressiviteit en vragen als waarom ze op deze wereld zijn.
- Opvallend is dat ze op jonge leeftijd nadenken over levensbeschouwelijke zaken zoals dood en de zin van het leven.
- Hun sterke rechtvaardigheidsgevoel kan hen laten botsen met de omgeving.
- Sociaal valt op dat ze vaak vriendschappen sluiten met kinderen die ouder zijn dan zichzelf.
- Ze hebben hoge vriendschapsverwachtingen en kunnen daarbij hun neus stoten omdat leeftijdgenoten die verwachtingen (nog) niet hebben.
- Ze kunnen dominant en bazig zijn en moeite hebben met het accepteren van autoriteit.

Cognitief - zijnsluit model van hoogbegaafdheid (Kieboom, 2007)

Deze signalen maken het dan aannemelijk dat een leerling al op jonge leeftijd behoefte heeft aan een ander onderwijsaanbod (Peters, 2007).

Wat gebeurt er als de ontwikkelingsvoorsprong niet wordt gezien of genegeerd?

Wanneer een kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft en de aansluiting mist op school, bij vriendjes of vriendinnetjes maar ook thuis dan kan dat tal van problemen oproepen. Het spelgedrag van deze leerlingen heeft een ander niveau dan dat van leeftijdsgenootjes. Het spel is al meer uitgebreid en er zijn binnen een bepaald thema al meerdere handelingen zichtbaar. Er worden pogingen gedaan tot wederkerig spel. Doordat deze kleuters ook op sociaal gebied een voorsprong hebben, kan er miscommunicatie ontstaan. Dit en nog andere factoren kunnen leiden tot onderpresteren (Janssen-Vos, 2003). De volgende signalen kunnen

zichtbaar worden wanneer leerlingen niet voldoende uitgedaagd worden en er dus sprake is van onderpresteren (Van Gerven, 2011):

- Steeds minder betrokkenheid tijdens kringactiviteiten
- Minder samenspel
- Clownesk gedrag
- De leiding naar zich toetrekken
- 'De baas spelen'
- Algehele ontevredenheid
- Thuis veel aandacht vragen
- Boze buien
- Faalangst
- Huilen
- Buikpijn
- Hoofdpijn
- Bedplassen

Als kanttekening moet daarbij aangegeven worden dat deze kenmerken niet altijd een signaal zijn van onderpresteren. Kennis en ervaring over begaafdheid zullen ervoor zorgen dat leerkrachten de signalen wanneer nodig opvangen. (Van Gerven, 2011).

Wat moet een school bieden?

Uit onderzoek is gebleken dat jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong zich binnen ongeveer zes weken kunnen aanpassen aan de groepsnorm (Van Gerven, 2002) om daarna onderpresterend de basisschool te doorlopen. Jonge kinderen kunnen in potentie hoogbegaafd zijn, maar die intelligentie moet wel worden ontwikkeld en niet afgeremd. Daarom is het van belang al vroeg een ontwikkelingsvoorsprong bij kinderen te (h)erkennen en het kind die uitdagingen te bieden waardoor het zich kan ontwikkelen. Dit geldt natuurlijk voor ieder kind, echter bij kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong vergt dat een andere aanpak. Het kind dient werk aangeboden te krijgen wat past bij zijn/haar interesses en waardoor hij/zij zijn/haar vaardigheden verder kan ontwikkelen. Er zijn meer factoren te noemen waarop de school moet aansluiten. Belangrijk is dat de school begrijpt waar het kind tegenaan kan lopen en dat bijvoorbeeld overprikkeling een normaal verschijnsel is bij een kind met een ontwikkelingsvoorsprong.

Het reguliere kleuteronderwijs is zodanig ingericht dat er wordt gekeken naar de ontwikkeling van het kind. De zone van naaste ontwikkeling (Vygotski, 1978) is hierin heel belangrijk, zodat de kleuters blijven leren en de ontwikkeling niet stil blijft staan. Dit geldt ook voor kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong. Net als voor alle andere leerlingen binnen de klas zijn twee punten van belang:

- Het ontwikkelingsniveau vaststellen;
- Activiteiten zoeken, die aansluiten bij het ontwikkelingsniveau.

Wanneer er gekeken wordt naar kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong, komen hier nog drie punten bij (Van Gerven, 2011):

- De leerling zicht bieden op een volgend ontwikkelingsstadium, zodat de zone van naaste ontwikkeling bij de leerling in beeld komt;
- Grotere leerstappen maken bij het aanbieden van activiteiten;

- Het aantal opdrachten met een soortgelijke inhoud en doelstelling beperken.

1-2-DRIEssen

1-2-DRIEssen bestaat uit een team van leerkrachten die ervaring en expertise hebben op het gebied van ontwikkelingsvoorsprong en hoogbegaafdheid. Uit ervaring weten we dat kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong reikhalzend uitkijken naar de eerste dag op school om daarna gedesillusioneerd thuis te komen, omdat ze nog niet hebben leren lezen of schrijven.

Hoogintelligente kleuters zijn door hun snelle ontwikkeling als het ware geen kleuters meer. Ze vertonen ander gedrag dan hun leeftijdgenootjes. Wordt er niet aan hun leerbehoefte voldaan dan zullen ze veel aandacht vragen, weinig zelfstandigheid laten zien en nauwelijks taakgericht zijn. Hoogintelligente kleuters hebben uitdaging nodig en hebben het (figuurlijk) nodig om op hun tenen te lopen. (Van Gerven, 2002)

Wat biedt 1-2-DRIEssen?

- Door middel van observaties in de klas en nauwkeurige analyse wordt de didactische en emotionele ontwikkeling van de individuele leerling gemeten en in kaart gebracht.
- De leerkracht biedt een veilige omgeving en zorgt ervoor dat informatie en materiaal voorhanden is om het kind te laten leren en ontwikkelen.
- De leerkracht brengt, samen met het zorgteam van 1-2-DRIEssen de ondersteuningsbehoeften van elke leerling in beeld met als doel zo passend mogelijk onderwijs te verzorgen.
- In de klas ontmoeten de kinderen ontwikkelingsgelijken en is er veel ruimte om zichzelf op een emotionele en creatieve manier te ontwikkelen en talenten optimaal te benutten.
- De leerlingen worden gestimuleerd zelf hun doelen (mee) te bepalen en te beoordelen of ze deze voldoende behaald hebben en wat de vervolgoelen kunnen zijn

Wat is ons doel?

- Het doel van 1-2-DRIEssen is leerlingen, naast het laten behalen van de landelijk vastgestelde kerndoelen van het basisonderwijs, ook een aanbod van verbreding en verdieping te geven. Dit wordt vormgegeven door creatief, kritisch en ontdekkend denken en handelen uit te lokken via verschillende werkvormen en gespreksvoering.
- Er is extra aandacht voor het versterken van de executieve functies, voor coöperatieve werkvormen en het 'buiten de kaders om' denken.
- De leerlingen leren hun werk te presenteren. Het reproduceren van kennis zorgt voor de procentueel hoogste kans van opslag van kennis t.o.v. lezen, luisteren. Tevens leren de leerlingen van elkaar en leren ze respectvol met elkaar om te gaan en kritische vragen te stellen.
- De ontwikkeling van elke leerling wordt, net als de ontwikkeling van alle leerlingen van de Koningsschool, gevolgd via observatie en het leerlingvolgsysteem, via observaties enzovoorts. Een rapportmoment is een moment van evaluatie waarbij geëvalueerd kan worden of 1-2-DRIEssen nog een passende plek is voor de leerling.

Doorstroom naar Linus-onderwijs

In de literatuur worden ontwikkelingsvoorsprongen kenmerken genoemd die bij veel kinderen, die later hoogbegaafd bleken te zijn, al op jonge leeftijd voorkwamen. Echter, niet alle kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong vertonen alle kenmerken. En niet alle kinderen die veel kenmerken van ontwikkelingsvoorsprong vertonen lijken later als hoogbegaafde geïdentificeerd te worden. Voor kinderen van groep 1 t/m groep 3 is het overleggen van een IQ-onderzoek niet nodig/niet vereist. Is een IQ-onderzoek (vaak WIPPSI) wel voorhanden, dan kan dit onderzoek overlegd worden.

Aan het einde van het schooljaar van groep 3 wordt een advies gegeven voor al dan geen doorstroom naar voltijd hoogbegaafden onderwijs. Bij een advies voor doorstroom dient een recent capaciteiten onderzoek overlegd te worden en kunnen ouders hun kind aanmelden voor de aanmeldprocedure van WillemVIER. Hiervoor dient een capaciteitenonderzoek overlegd te worden. Het is raadzaam dit onderzoek al halverwege/eind groep 3 af te laten nemen zodat het meegenomen kan worden in het advies.

Een advies voor voltijd hoogbegaafden onderwijs wordt alleen gegeven als vanuit de 1-2-DRIEssen gezien wordt dat voltijd hoogbegaafden onderwijs het meest passend lijkt voor de leerling.

Er kan ook advies gegeven worden door te stromen naar niet voltijd hoogbegaafden onderwijs (met al dan geen deeltijd plus klas). In dit geval melden ouders hun kind aan op de school van hun keuze (dat kan de Koningsschool zijn: deze is gevestigd in hetzelfde gebouw als 1-2-DRIEssen).